

Szabadszemes jelenségek

2004 szabadszemes jelenségei I.

Kakukktojással nyílik a holdsarló-észlelések sora, hiszen az első észlelés még május 20-án készült. Összesen 9 észlelés érkezett, köztük egy igen korainak számító, 22^h06^m-es megfigyelés is. Gratulálunk ehhez a szép eredményhez!

Dátum	Sarló kora	Típusa	Észlelő/észlelés helye
2004.05.20.	37 ^h 50 ^m	E	Boros-Oláh Mónika, Mód Melinda (Budapest)
2004.08.14.	46 ^h 16 ^m	H + r	Kónya Zsolt (Dévaványa)
2004.08.15	22 ^h 06 ^m	H	Ferenczi Béla, Keszthelyi Sándor, Keszthelyiné S. Márta, Németh Zoltán (Solt)
2004.08.17.	41 ^h 22 ^m	E + r	Kiss Barna (Felsőzsolca)
2004.09.13.	34 ^h 19 ^m	H	Kormos Barnabás (Kéthely)
2004.10.12.	45 ^h 14 ^m	H + r	Kónya Zsolt (Dévaványa)
2004.11.11.	32 ^h 52 ^m	H + r	Kiss Barna (Felsőzsolca)
2004.11.11.	32 ^h 54 ^m	H	Keszthelyi Sándor, Keszthelyiné S. Márta (Pécs)
2004.11.11.	30 ^h 07 ^m	H	Busa Sándor (Kiskunhalas)

Jelmagyarázat: E = esti, H = hajnali megfigyelés, r = rajz, f = fotó

2004.05.20. Gyönyörű derült ég volt már koradélután óta. Alkony tájt a Vénusz megpillantása után elkezdtük keresni a korai holdsarlót, aminek kora megtalálásakor 37 óra 50 perc volt. Az alkonyi rózsaszín felhők felett csodálatos látványt nyújtott a sarló a horizonttól 3°-4° magasságban elhelyezkedve. (Boros-Oláh Mónika és Mód Melinda, Budapest)

2004.08.14. Szerencsére a felhős ég ÉK-től DK-ig szakadozott volt, kitűnő átlátszó-sággal... 01:50 UT-kor észre is vettem a sárgás-narancsos sarlót (íve 150°) kb. 3,5 magasan, rendkívül kontrasztosan... A hamuszürke fény nagyszerűen látszódott, szépen elkülönítve adta magát a sötét és világosabb intenzitás a korong sötét részén... A sarlót 03:08 UT-ig láthattam – ekkor már fehér színű volt. (Kónya Zsolt, Dévaványa)

2004.08.15. Most kezdődik a pirkadat, indulhatunk holdsarló vadászatra... 04:46-kor kigyalogolunk kelet felé egy szántóföldre... Már pirkad alul. 7x35 B-ral kicsit pászta-va: megvan a Hold sarlója. 04:53-kor szabad szemmel is látni, bár nehezen, csupán egy 90°-os ívdarab, 3°-4°-kal a horizont felett. Hamuszürke fény nincs... 05:10-től Ferenczi Bélával és a Németh Zoltánnal együtt nézzük tovább, hogy minél jobb, korábbi holdsarlót figyelhessünk... Már nagyon piros az ég alja, már csak a Vénusz és alig-alig a Szaturnusz látszik, de 05:11-05:15-ig szépen látjuk a Holdat... 05:18-kor egyszerre végleg elveszítjük pusztá szemmel. (Ferenczi Béla, Keszthelyi Sándor, Keszthelyiné S. Márta, Németh Zoltán, Solt)

2004.08.17. A sarló ívének alsó kétharmadát pillantottam meg először a sötét szürke felhősáv alatt. Szerencsére egy 5 perc múlva az egész sarló szépen látszott. A látvány most is megkapó és örömteli volt a komor és világos szürke, valamint a bíborvörös felhőpamacskok között... A holdsarló narancsos sárga kontúrja szépen rajzolódott ki a párás égi előtér mögött. (Kiss Barna, Felsőzsolca)

2004.09.13. A kora hajnali órákban volt egy kicsi záporosó, gondoltam a mai észlelésnek lőttek, de azért felkeltem. Az óra 4:45-öt mutatott. Kimentem az udvarra, hogy megnézzem, mi látható az égen. Seholy csillag... és amint nézelődtem, a keleti irányban kis felhőlyukakat lehetett látni. Meglepetésemre szabad szemmel szépen kirajzolódott a holdsarló és nagyon halványan az egész Hold korongja. (Kormos Barnabás, Kéthely)

2004.10.12. Az 5 órai ébredés után az emeleti ablakból kinézve szép derült ég fogadott, a holdsarló látványával néhány fokkal a horizont fölött... A hamuszürke fény nagyon szépen látszott 04:00 UT-kor, ekkor már ketten csodáltuk látványát a barát-nómmal. A korong sötét részén el lehet különíteni egyes sötétebb részeket egymástól. Ívének hossza 170° , színére pedig a vörös, sárga és fehér a jellemző. 05:34-kor láttam utoljára. (Kónya Zsolt, Dévaványa)

2004.11.11. Derült, szélcsendes idő. A sarló tiszta, szép rajzolatú, narancs vörös színű. A hamuszürke fény nagyon szép, és intenzív fényű és rajzolatú. Az ívhosszát 04:35 UT-kor 145° -nak ítéltm. 04:45-kor a hamuszürke fény eltűnik, a sarló színe sárgás ezüstösre világosodik. (Kiss Barna, Felsőzsolca)

2004.11.11. 04:45–05:15 között az ég felhős volt, bár gyorsan vonultak a felhők nyugatról keletre. 05:15-kor kezdett tisztulni, akkortól a Vénusz és a Jupiter észrevehetővé vált. 05:23-kor végre a Holdat is megláthattuk, mivel elment előle a felhőzet. Már nagyon világos az ég, így csak a fényes ív látható, 120° -os darabként... 05:33-ig láttuk szabad szemmel a Holdat, akkor elvesztettük. (Keszthelyi Sándor és Keszthelyiné S. Márta, Pécs)

2004.11.11. 11-én reggel a hajnali személyvonattal indultam 5^h20^m -kor... Egy front után előző nap tisztult ki az égbolt, és egész éjszaka kristálytisza maradt. Amint kiértem a városból, rögtön feltűnt K-i irányban a horizont felett 4° -ra a holdsarló és a mellette 1° -ra elhelyezkedő Mars bolygó. A remek átlátszóságnak köszönhetően a hamuszürke fény is erőteljesen látszott az alacsony magasság ellenére. A sarló íve 120° – 130° -os lehetett. A színe először sárgás, később ahogyan egyre feljebb emelkedett sárgásfehér-fehérré vált. (Busa Sándor, Kiskunhalas)

Együttállások

2004-ben három észlelőtől összesen 14 megfigyelést kaptunk, közülük a legtöbbet – 6 db-ot – Ravasz Bálinttól.

Az első észlelést április 21-én Rezsabek Nándor Budapestről végezte 19:43–19:44 UT-kor egy jó átlátszóságú, de nyugtalan légkör mellett. *„Szép – bár nem túl szoros – hármas együttállás a nyugati horizont felett; a Vénusz, a Mars és az Elnath egy háromszöget alkot az égen.”*

A másodikikat, a Hold–Vénusz–Mars–Elnath közelségét két nappal később, 23-án, 19:40–19:42 UT-kor figyelte meg. A légkör kissé párásnak bizonyult, de átlátszóságát tekintve jónak volt mondható. A jelenséget így írta le: *„Páratlan négyes (!) együttállás. Középen a Hold trónol, tőle balra a halvány Mars 2° -ra, jobbra a pazar fényességű Vénusz 3° -ra, felette pedig a leghalványabb komponensként az Elnath 4° -ra.”* (Budapest)

Szintén április havában készült a Hold, a Jupiter és a Regulus által formált háromszög megfigyelése, 20:07–20:10 UT-kor: „Szép hármás együttállás. A három égitest egy egyenlőszárú háromszöget képez. Csúcspontjában a Hold, talppontjaiban a Jupiter és a Regulus áll. Utóbbiak Holdtól mért távolsága 5°–5°.” (Budapest)

Május 5-én 20:41 UT-kor, egy foltokban felhős, azonban jó átlátszóságú légkör mellett észlelte a Mars–Szaturnusz 2 fokos együttállását.

Augusztus 12-én, 3:22 UT-kor Ravasz Bálint Orosházáról figyelte meg a Hold–Vénusz kettősét, az utóbbi 42°-os horizont feletti magasságban volt található. Szeptember 10-én, 3:35 UT-kor a Vénusz–Szaturnusz–Hold triangulumát, majd október 1-jén a Vénusz–Regulus 2^o5-os közelségéről végzett megfigyelést. Október havából Kiss Barnától is kaptunk beszámolókat. Így jellemzi a 3-ai Vénusz–Regulus 42°-es kettősét: „Kora reggel már szépen látszik az együttállás... 3:50 UT-kor a Vénusz kb. 28° magasan volt a horizont felett, és alatta ÉK-re a Regulus. 4:10 UT-kor egy 20x60 B látómezejében a két égitest távolságát 42°-nek ítélem.”

4-én Ravasz Bálint szintén annak a jelenségnek volt a szemtanúja, ahogy a Vénusz 38°-kal a Ny-i horizont felett 0°1-ra megközelíti a Regulust. 11-én a Vénusz–Hold 5°5-os párosáról végzett észlelést 4:40 UT-kor. Kiss Barna november 3-án azt a jelenséget figyelte meg, ahogy a Vénusz 2°-ra helyezkedik el a Jupitertől, majd két nappal később, nyomon követve az eseményt a két égitest közötti távolság 35°-re csökkenését tapasztalta. Ugyanezt a jelenséget Ravasz Bálint 0°5-os közelségnek írja le. 7-én Kiss Barna, újra szemügyre véve a két objektum közötti távolságot annak 2°2-ra növekedését észlelte. 10-én a Hold–Vénusz–Jupiter által alkotott égi háromszögről készített észlelést. A Jupiter 25°-ra volt a horizont felett, a Jupiter és a Vénusz közötti távolság 5°, a Vénusz–Hold távolság 2°5 volt 4:35 UT-kor. 11-én 4:31 UT-kor Ravasz Bálint a Vénusz–Jupiter 5°5-os együttállást észlelte.

Naphaló

Két naphalóészlelés érkezett a 2004-es év folyamán, mindkettő Rezsabek Nándortól. Az elsőt február 22-én, a Csehország (Prága) és Magyarország (Budapest) közötti légfolyosón áthaladva készítette 17:14–17:29 (KÖZEI) időpont között. „A repülőgép ablakából a Naptól délre melléknap látszik. 17:14 KÖZEI-kor a 22°-os naphaló egy íve is látszik, majd szivárványszínűvé válik, és 17:16 KÖZEI-re elhalványul – akárcsak a melléknap. 17:24 KÖZEI-kor még fényesebben látszik újra a melléknap, majd elhalványul, mivel a központi égitest a láthatóságot meghatározó felhősáv alá merül.” A második halóészlelést április 30-án, 08:46–08:47 UT-kor, Budapestről hajtotta végre. „Sikeresen észleltem az erős napfény miatt halványan látszó, de teljes 22°-os naphalót.”

Holdhaló

Erről az észlelési területről egyetlen megfigyelést kaptunk, amit Ravasz Bálint december 24-én, 18:07 UT-kor készített. A Hold 50° magasan helyezkedett el a horizont felett, a haló 22°-osnak látszott.

Folytatás a 31. oldalon!